

חודש ניסן

כה

ההתחדשות

בלבי משכן אבנה

השיעורים של הרב זמנים ב"קול הלשון"

073.295.1245 | ישראל | 718.521.5231 USA

שווה לכל נפש, תשס"ב

החפץ לקבל את העלון השבועי בדוא"ל,

ישלח בקשה לכתובת:

[bilvavi231@gmail.com](mailto:bilvavi231@gmail.com)

לקבלת העלון השבועי דרך הפקס

יש לשלוח בקשה למספר: 03-5480529

ללקיחת חלק בהוצאות הגדולות  
של הדפסת הספרים לזיכוי הרבים  
ניתן לתרום באופן הבא:

מרכז הצדקה

ישראל: טל: 1-800-28-28-28

USA: טל: +972-2-5025580

צריך לפרט

קרן 4387 - בלבבי משכן אבנה

לפרטים נוספים ולהרשמה והקדשות

[bilvavi231@gmail.com](mailto:bilvavi231@gmail.com)



© כל הזכויות שמורות

לשמיעת שיעורי הרב שליט"א

ב'קול הלשון' במספר ישיר:

ישראל 073.295.1245

USA 718.521.5231

ליצירת קשר בכל ענייני הספרים:

מערכת 'בלבבי משכן אבנה'

טלפון: 052.763.8588

פקס: 03-5480529

ת.ד. 34192 ירושלים 9134100

[bilvavi231@gmail.com](mailto:bilvavi231@gmail.com)

## תוכן

ד	כל דבר חדש - יוצר התעניינות
ד	חודש ניסן - התבוננות בהתחלתו והווייתו של היהודי
ד	גישה לכל דבר מתוך התבוננות עמוקה
ה	רמת מיצוי הרובד שבקרבנו
ה	חודש ניסן - התבוננות מחדש על הדברים הידועים
ו	מצות הוצאת החמץ בזמן שחיטת הפסח - ייחודיותה
ו	עומק א' במצות הוצאת החמץ לשם קיום מצות הפסח
ז	עומק ב' במצות הוצאת החמץ לשם קיום מצות הפסח
ז	אמירת אליהו לנביאי הבעל - או זה או זה
ח	ג' היסודות הפשוטים
ט	התבוננות בענין הפרנסה
ט	הצורך בהשתדלות - מכח חטא אדם הראשון
ט	הסתירה בין השתדלות לקצבת המזונות מר"ה עד יוה"כ
י	יישוב הסתירה
י	עומק קללת "בזעת אפיך"
יא	השתדלות מתוך אמונה פשוטה
יב	עשיית השתדלות מתוך הכרה פנימית של אמונה
יב	נקודת הקושי - הסתירה בין השכל ללב
יב	החדרה ללב - ע"י התבוננות תמידית
יג	השתדלות מתוך מודעות לדרך החיים האמיתית
יד	הכרה ברורה ראשונית - הקב"ה כיום מדבר אלינו
יד	הכרה שניה - מה הקב"ה תובע מאתנו
טו	הטרדת הטרדות - מחמת חשיבותם
טז	ההכרה הפנימית - ללא חיי אמת אין ערך לחיים

שהמושכלות של היהדות, אלו הן דברים מאוד ברורים וידועים. בוודאי, תמיד צריך להוסיף ולרענן ולחזק, אבל עצם ההויה של היהודי - נראית לנו כדבר ברור ומוסכם! יהודי חייב בתרי"ג מצוות, יש בורא, ואנו מחויבים במצוות, ומקיימים.

### גישה לכל דבר מתוך התבוננות עמוקה

שמעתי פעם מאחד מהצדיקים שהיה בדורנו, שסיפר כיצד הוא לקח בידיו ספר תהילים, והתחיל לאומר.

הוא לקח את ספר תהילים ביד, אשר כולנו מכירים, וכולנו יודעים מי חיבר אותו, ופתחו והסתכל בעמוד הראשון - בעמוד השער, ואמר: הרי כל ספר שאני פותח - דבר ראשון אני מסתכל מי חיבר אותו, מי חיבר את ספר תהילים - דוד המלך!

כמה ספרים נשאר בידינו מתקופה כ"כ קדומה? אם היום היו מוצאים ספר, לא תורני, אלא ספר זר מתקופת דוד המלך, כמה אנשים היו רודפים ורוצים לראות מה כתוב שם!

הוא חשב, מי היה דוד המלך? יש את אברהם, יצחק, ויעקב, שלושת רגלי המרכבה, והרגל הרביעי, זהו דוד המלך. אם אדם כ"כ חשוב חיבר את הספר - חייב להיות שהספר טומן בתוכו עומק נפלא! מחברו הוא אחד מארבעת האנשים שהם מרכבה לקב"ה!

אדם שניגש כך לספר לפני פתיחתו, כבר גישתו הנפשית שונה לחלוטין. ראשית, הוא נותן אמון ברור במה שכתוב שם, ועוד, יש לו התעניינות עמוקה להבין מה כתוב שם, ומה רצה להשמיענו אדם כ"כ גדול כמו דוד המלך.

### כל דבר חדש - יוצר התעניינות

ראש חודש ניסן, עליו נאמר (שמות יב ב): "הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה", כלומר, שבחודש זה קיימת נקודת ההתחדשות.

בכל דבר 'חדש' שהאדם מקבל, הוא מתחיל להתבונן: מה זה. לדוגמא, אדם קונה מכשיר חשמלי חדש שהמציאו, ורואה זאת בפעם הראשונה, מיד הוא מסתכל ומתבונן - מה זה, מה זו הקופסא הזו. הוא לא מכיר את המושגים, הוא פותח ורואה שאפשר 'ללחוץ', כל נקודה ונקודה שהוא מתבונן בה - היא נקודה מחודשת.

אמנם, דברים שכבר האדם התרגל אליהם, כגון מקרר, הויתו של המקרר זה דבר שכבר מוסכם אצל בני האדם, והוא לא רואה בה שום נקודת חידוש, ולכן גם הגישה הנפשית שלו לדבר היא יותר פשוטה ופחות סקרנית, והוא מקבל זאת בצורה יותר 'יבשה'.

ואם כן, כל דבר חדש - מוליד התעניינות.

### חודש ניסן - התבוננות בהתחלתו

כנסת ישראל, התחילה בחודש ניסן, בתשרי מונין למלכים של אומות העולם, לעומת כן למלכי ישראל מונין בחודש ניסן. "בני בכרי ישראל" (שמות ד כד) - מושג זה התחיל מושג בשעה שבני ישראל יצאו ממצרים, אזי הקב"ה קנאם, 'עבדי הם - ולא עבדים לעבדים' (ב"מ י ע"א), ואז הם נהיו לו לעם. ובזאת, יש להתבונן בעצם ההויה של עם ישראל, של העם היהודי ומציאותו - מה כלול בתוך מציאות זו.

אנו חיים כבר אלפי שנים בתור יהודים, נולדנו יהודים, ואנו ממשיכים כיהודים, ונראה לנו

היהודי על פני הגוי? הרי יש נקודות יותר עליונות!  
כל עצם ההוויה שלנו טעונה בירור - מהי?

בנבראים, ישנם כמה מדרגות, ובכללות הן:  
בהמה, גוי, ויהודי. מישהו מאתנו בדק איזה רובד  
אנו ממצים בחיינו, אולי אנו ממצאים רק את  
הרובד של הבהמה? אולי רק את הרובד של הגוי?  
מישהו מאתנו בטוח שהוא הגיע למיצוי של הרובד  
של היהודי שבקרבו?

ראשית צריך שיהיה ברור לאדם מהו רובד  
המיצוי של הבהמה, מהו רובד המיצוי של הגוי,  
ומהו רובד המיצוי של היהודי. הרי אנו מאמינים  
שהיהודי הוא בנקודה עליונה למעלה מן הגוי,  
ואם כן, אנו צריכים להגיע לנקודה למעלה מהגוי!  
האם כל אחד מאתנו בטוח שהוא הגיע לנקודה  
יותר עליונה משל הגוי? לנו יש נקודה יותר עליונה,  
אנחנו כוללים אמנם את כל המדרגות, אך אנו  
יכולים להגיע גם לנקודה יותר עליונה!

לכל בעל מפעל, ישנם חפצים, כל מה שהוא  
צריך לצורך מפעלו. אם הוא לא יכיר את הכלים  
שנמצאים במפעלו - הוא לעולם הוא לא יוכל  
למצות את מה שמפעלו יכול לייצר! בשביל למצות  
את הייצור, הוא צריך לדעת מה הם הכלים שישנו,  
מהי מהירות הפעולה של כל כלי, מהי איכות של  
הפעולה של כל כלי, וכדו'. כמו כן, גם כל יהודי,  
חייב להיות שהוא ידע מה הוא יהודי, במה הוא  
שונה מגוי! "ויפח באפיו נשמת חיים" (בראשית ב ז),  
גם לגוי יש מעין כך! מה שונה הרובד של הגוי מזה  
של היהודי?

### חודש ניסן - התבוננות מחדש על הדברים הידועים

לפני שנשיב על שאלה זו, ראשית כל צריך  
שהאדם ייצא במבט של רענון והתחדשות על

לדוגמא, אם הוא פותח את הפסוק הראשון  
בתהילים, וקורא: "אשרי האיש אשר לא הלך  
בעצת רשעים, ובדרך חטאים לא עמד, ובמושב  
לצים לא ישב", הוא מסתכל ומתבונן, דבר כזה  
דוד המלך היה צריך לכתוב? גם אני יכול לכתוב  
כזה פסוק! לא צריך להיות כ"כ חכם כדי לכתוב  
כזה פסוק, לא ללכת עם רשעים... זה מעורר אצלו  
תמיהה.

מי מאתנו שפתח את ספר התהילים בתחילתו,  
היה קשה לו קושיא הזאת? הרי כולנו התחלנו  
לומר את הפסוק הראשון בתהילים, האם מישהו  
מאתנו התבונן מדוע צריך דוד המלך לכתוב כזה  
פסוק? הרי כל אדם משכיל בדורנו מבין שזה דבר  
מושכל ופשוט לא ללכת עם רשעים.

מדוע חסרה לנו ההתבוננות הזו? כי נגשנו  
לספר תהילים כנקודה מושכלת, כנקודה ידועה.  
אם אדם היה מתחיל להסתכל באותה צורה  
שהסתכל על זה אותו אדם גדול, מי חיבר את  
הספר - חכם נפלא, ולפיכך כל מה שהוא כתב  
חייב להיות בו חכמה נפלאה, אזי השאלה הזו מיד  
הייתה מתבקשת אצלו! הוא לא היה יכול להמשיך  
את הפסוק הראשון לפני שהיה פותח מפרשים  
שיסבירו לו מהו העומק שטמון בפסוק הראשון  
בתהילים!

### רמת מיצוי הרובד שבקרבו

נחזור לנקודה הראשונה שהתחלנו - יהודי. הרבה  
אנשים יודעים שהם יהודים. כמה אנשים ניסו  
להתחקות אחרי השורש - מה טמון במילה יהודי?  
חוץ מקיום המצוות, מהי עומק הוויה? מה השוני  
בין גוי ליהודי? האם רק עצם כך שהיהודי הוא יותר  
חכם? "כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים",  
זה כתוב בפסוק, אך האם זוהי כל המעלה של

השנה כולה מברכים עליו ברכות - המוציא לחם מן הארץ, ברכת המזון, שלפי רוב השיטות זוהי אחת מהברכות היחידות שהן מן התורה.

נמצא, שרואים כאן נקודה מיוחדת מאוד בפסח, מאשר בשאר כל המצוות. בשאר כל המצוות אני יכול להישאר מי שאני, ולהוסיף על גבי עוד תוספת, ועוד קיום מצוה, ועוד הידור, ועוד מעשה וכדומה, אני לא מתחייב בשינוי, אני נשאר באותה הנקודה שבה עמדתי - ואני מוסיף על גביה.

אך כאן באה התורה ואומרת לך - לא! אתה לא יכול להתחיל, לא רק לאכול את קרבן הפסח, אלא אפילו לשחוט אותו, קודם הוצאת החמץ מהבית! הרי אכילת קרבן פסח הוא בליל ט"ו - ליל הסדר, ולכאורה היה מספיק שבשעה שאוכלים את קרבן הפסח, ישרפו את החמץ (אמנם לא לשרוף ביו"ט, אך בשעה אחרת). אך אומרת לנו התורה על זאת: "לא תשחט על חמץ דם זבחי", אם אתה שוחט את הפסח ויש לך חמץ בבית - לא קיימת את המצוה כראוי! כבר בשעת השחיטה אתה צריך להוציא את החמץ מהבית.

### עומק א, במצות הוצאת החמץ לשם קיום מצות הפסח

ויש להתבונן, לשם מה צריך להוציא את החמץ מן הבית? לכאורה אפשר להשאירו, ולהכניס את הקרבן לבית ולאכול. ואם זה לא מכובד, אז אפשר להשים את החמץ בארון, שלא יהיה על השולחן, מה הענין להוציא מהבית חפצים כדי לקיים את קרבן הפסח?

נעמיד את הנקודה שרואים כאן, ולאחר מכן נסבירה. התורה אומרת לנו כאן יסוד חשוב: אתה לא יכול להישאר אותו אדם! קרבן פסח זוהי המצוה הראשונה שנצטוו בה בני ישראל מדין בני

כל עצם ההסתכלות על הדבר! זהו חודש ניסן, להתחיל מחדש! כלומר, להתחיל לבדוק את השורשים הפשוטים והידועים, מה ש'נראה לנו' פשוט וברור לחלוטין, להתחיל לבדוק מה באמת זה טומן בתוכו! שולחן אנחנו מבינים ברור מהו, מהי נשמה - זוהי נקודה שטעונה בירור!

### מצות הוצאת החמץ בזמן שחיטת הפסח

נבאר יתר על כן. על קרבן פסח נאמר בפסוק (שמות לד כה): "לא תשחט על חמץ דם זבחי", כלומר, בשעה ששוחטים קרבן פסח ביו"ד בניסן, אסור שיהיה בביתו של היהודי חמץ. מדאורייתא אסור שיהיה חמץ בשעה ששית, ורבנן הקדימו מעט קודם לכן, אך מחצות היום, משעה שקרבן פסח ראוי להקרבה, אסור שיהיה בבית של היהודי חמץ.

נתבונן בשאר המצוות, ונראה שיש כאן נקודה שונה במהות, באיסור שנאמר לגבי חמץ בשעת הקרבת קרבן הפסח. למשל, בחג סוכות, כאשר האדם לוקח ארבעה מינים ומנענע אותם, האם הוא הצטווה להוציא חפץ מסוים מן הבית בשעה שהוא מנענע ד' מינים? האם כנגד ההכנסה לבית של ארבעת המינים - צריך להוציא משהו אחר מן הבית? לא. הבית נשאר במקומו, החפצים במקומם, והוא מכניס לביתו גם ארבעת המינים. וכן ע"ז הדרך בשאר המצוות, בהדלקת נר חנוכה, האדם מדליק בפתח ביתו או בחלון, ואין התנייה של הכנסת המצוה לבית בתנאי הוצאת משהו מסוים מן הבית.

יש אמנם מצוות מפורשות שבהם נצטוונו להוציא דברים מן הבית, כגון "ולא תביא תועבה אל ביתך" (דברים ז כו), כל דבר שהוא מאוס, שיש בו תועבה, אסור להכניסו לבית, אך חמץ הוא לא תועבה! כל

ישראל, אברהם אבינו הצטווה במילה, אבל הוא לא היה עדיין בגדר של 'עם ישראל'. עם ישראל נהיה כשיצאו ממצרים, זו המצוה - דם פסח ודם מילה, אלו הן המצוות הראשונות שנצטוו בהם בני ישראל. בא הפסוק ואומר לנו: תדעו לכם, ברגע שנהייתם יהודים, אתם לא יכולים להישאר באותו רובד! יש דברים מסוימים שאתם צריכים להוציא בשביל שתוכלו להכניס יהדות!

### עומק ב, במצות הוצאת החמץ לשם קיום מצות הפסח

נקודה נוספת שטמונה כאן: הקב"ה בא ואומר לנו, תדעו לכם, חמץ ומצה הם שני דברים שסותרים אחד השני! לדוגמא, אדם יש לו בבית שולחן, ויש לו ספה, החפצים הם שונים זה מזה במהותם ותכליתם וייעודם, אך הם לא סותרים אחד את השני [כדוגמת אש ומים], אלא הם משלימים אחד את השני בשימושם! לעומת זאת, כאן אומרת לנו התורה - תדעו לכם: חמץ ומצה, או קרבן פסח - סותרים במהותם אחד לשני! אי אפשר גם את זה וגם את זה, אלא או זה - או זה, או חמץ כל השנה, או מצה בפסח, שניהם ביחד לא יכולים ללכת!

ואם כן, בעשותנו מצוה זו, אנו צריכים להבין שהמצוה לא מסתיימת בענין של חמץ ומצה, אלא זוהי נקודה פנימית שצריכה להיות מקפת את כל הפעילות שתגיע לאחריה. במיוחד, שזוהי המצוה הראשונה שבני ישראל התחילו לקיים! כל דבר ראשון, הוא הנקרא היסוד שעליו עומד הבנין; בבניית בנין, לא לוקחים פרט קטן, ועליו מעמידים יסודות, אלא היסוד הוא הנקודה העיקרית שעליה בונים. ואם אנו רואים שאלו הם המצוות הראשונות שבני ישראל נצטוו בהם ביציאתם ממצרים, מוכרח אפוא שזוהי נקודת היסוד והבנים שעליה

בונים.

הקב"ה אומר לנו כאן דבר אחד: אתם צריכים להבין שמערכת החיים היא מורכבת מדברים שסותרים אחד את השני, וכל אדם ואדם חייב להגיע להכרעה פנימית, או זה או זה! לא יכול להיות שני דברים ביחד. יש אמנם דברים שכן יכולים להיות יחדיו, אך יש דברים שחייבים להבין שהם לא יכולים להיות ביחד.

### אמירת אליהו לנביאי הבעל - או זה או זה

מקום נוסף שבו מצינו לשון של 'פסיחה', זהו במעשה של אליהו בהר הכרמל עם נביאי הבעל. אליהו בא ואומר לנביאי הבעל (מלכים א יח כא): "עד מתי אתם פסחים על שתי הסעפים, אם ה' האלהים לכו אחריו ואם הבעל לכו אחריו!". מה אומר להם כאן אליהו? אתם צריכים להחליט: או הקב"ה או הבעל! אי אפשר לחיות במערכת סותרת, יום זה, יום זה.

הרד"ק שם במקום מבאר, מהו הלשון "פסחים על שתי הסעפים", שזהו מלשון 'פיסח' ששני רגליו לא מכוונות כראוי, פעם הוא צולע על רגל זו, ופעם הוא צולע על הרגל השניה, אין לו צעדים שווים בהליכתו. אדם רגיל, רגליו מוליכות אותו ישר, פיסח, בכל רגע מדדה על רגל שונה!

זה מה שאליהו בא ואומר לנביאי הבעל: הרגלים שלכם, שניהם יחד - לא תואמים! פיסח זו לא מעלה גדולה בוודאי, יש פיסח גופנית, ויש פיסח בהוויה הפנימית של האדם. אדם שאינו החלטי בחייו - מה הוא רוצה מעצמו, יש לו חוסר יציבות פנימית, וחוסר יציבות זו, מולידה חורבן פנימי עמוק באדם.

כל גאולת מצרים, הייתה אך ורק בזכות הבירור

ואחד מאתנו במה שכתוב בה! אחרי שיש לנו תורה, יש לנו השלב הבא, ישנם מצוות מדאורייתא, ויש מצוות מדברי סופרים. כידוע, תרי"ג מדאורייתא ושבע מדרבנן, סה"כ: כתר. המצוות מדרבנן, מדוע אני חייב לשמוע להם? התורה אומרת לנו על דברי חז"ל (דברים יז יא): 'לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל!' יש לי ציווי מדאורייתא על אמונת חכמים, יש לי צווי מדאורייתא. אילו התורה לא ציוותה לשמוע לחכמים, הם יהיו חכמים וצדיקים ככל שיהיו מה זה מחייב אותי? רגש של כבוד והערכה בלבד? מהי הנקודה שמחייבת את האדם לשמוע לדברי חכמים? התורה היא תורתנו של ה', לשמוע לציווי ה' אנו חייבים, ממילא חייבים לשמוע למה שכתוב בתורה, ובתורה כתוב שצריך לשמוע בקול חכמים - ממילא כל מה שאנחנו יודעים שכתוב בתורה ושאמרו לנו חכמים, שני הנקודות הללו מחויבים במציאות גמורה מכח הנקודה הוודאית שיש ה'.

התבררה לנו נקודה ברורה: ה' אמת, תורתנו אמת, ודברי חכמים אמת. כעת נתחיל לבדוק מה כתוב בתורה, ומה כתוב בדברי חכמים. ברור לנו שאנו חייבים לשמוע למה שכתוב בתורה, וברור לנו שאנו חייבים לשמוע למה שחכמים אומרים, כעת אנו צריכים לראות האם ההוויה של החיים שלנו תואמים לדברים הללו. יתר על כן, לא רק שברור לנו שאנו צריכים לשמוע לדברי חכמים - אלא ברור לנו שהם צודקים! שהרי הקב"ה בוודאי לא אמר לאדם - תלך וטיפול לבור ע"י חכמים! הוא אמר לך: אם אתה רוצה לדעת מה דעתי - תלך אצלם, הם יודעים מה דעתי! אילו דעתם אינה נכונה והם טועים ח"ו, נמצא שיש כאן בעיה בכל המערכת: הקב"ה העמיד אותי לשאול אנשים שאינם יודעים, הם עונים תשובות לא נכונות, ואני

הפנימי. אלו שלא היו מבוררים בפנימיותם, מה קרה עמהם? עליהם נאמר (שמות יג יח): "וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים", וידועים דברי רש"י על אתר, שרק אחד מחמש או מחמישים או מחמש מאות, הם אלו שעלו והיו ראויים באמת לפסח, כלומר - הם אלו שבאמת הגיעו לבירור הפנימי.

### עומק ג, היסודות הפשוטים

כעת, נברר אילו הן דברים סותרים אחד לשני, ואילו הן דברים שיכולים להיות משלימים אחד לשני.

נתחיל מהנקודה הפשוטה ביותר, אע"פ שזה יישמע ברגע הראשון פשוט. מהי הנקודה הראשונית שצריכה להיות ברורה לכל יהודי? **שיש בורא לעולם**. זו נקודה מושכלת, ברורה, ופשוטה. בשלב הבא, אנו מתבוננים: מה זה מחייב אותנו? לאחר מכן נגיע למעמד הר סיני, התורה ניתנה לישראל, ושם בורר לנו מהו המחייב של כל יהודי ויהודי.

כלומר, כשאנו יוצאים מנקודת ההנחה הברורה שהבורא היא מציאות קיימת וברורה ובלתי מוגבלת, והיא המציאות האמיתית באמת, ממילא, אם הוא נתן את התורה - אזי היא תורת ה'! כשם שהוא אמת, וחותרו אמת, גם תורתנו אמת! 'תורת אמת נטע בתוכנו', כך אנו אומרים בכל יום בתפלה. התורה היא תורה אלוקית, וכל מה שכתוב בה זה נקודת אמת, היא המחייבת אותנו.

הקב"ה הוציא את בני ישראל ממצרים. מהיכן אנו יודעים זאת? מהחרטומים? המחייב שלנו זוהי **האמונה** שאנו חייבים להאמין שהייתה יציאת מצרים, והיה מתן תורה, ותורתו של ה' היא תורת אמת מוחלטת, וממילא היא מחייבת את כל אחד



כידוע, הייתה בזה נקודת השתנות, האדם הראשון כשנברא, היה יושב בגן עדן, ואומרים חז"ל (סנהדרין נט ע"ב) שהמלאכים היו צולים לו בשר! לא היה לו שום מציאות של דאגה לפרנסה; היו לו מצוות עשה ומצוות לא תעשה של "לעבדה ולשמרה", "וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה" (בראשית ב טו), זה מה שהיה לו לעשות!

העסק בפרנסה בוודאי שלא היה עסקו, והוא לחלוטין לא היה מוטרד בזה! ממתי התחיל הדבר? אחרי חטא אדם הראשון, נתקלל האדם: "בזעת אפיך תאכל לחם" (בראשית ג יט), "ארורה האדמה בעבורך" (שם שם יז), "קוץ ודרדר תצמיח לך" (שם שם יח), ומשם השתלשל הכל.

### הסתירה בין השתדלות לקצבת המזונות מ"ה עד יוה"כ

נתבונן מהו העומק שכתוב כאן בקללה של האדם.

לכאורה זוהי סתירה, מצד אחד חז"ל אומרים לנו שכל מזונותיו של האדם קצובין לו מראש השנה ועד יום הכיפורים, ומאידך כתוב בפסוק "בזעת אפיך תאכל לחם". למה צריך בזעת אפיך? אני מאמין לחז"ל שכתוב שנגזר עלי! אם זה נגזר עלי - זה יגיע! בשביל מה אני צריך "בזעת אפיך", אני אשב על הכורסא, נניח שבראש השנה נגזר לי שבכל חודש אני אתפרנס עשרת אלפים שקלים, אם אני אוסיף בהשתדלות זה לא יעזור כי זה מה שנגזר, וגם אם אני אמעט בה זה לא יעזור, ואם כן, בשביל מה בכלל אני צריך לעבוד? עשרת אלפים השקלים הללו לכאורה יגיעו בעצמם?

שאלה זו, שואל הרמח"ל בספרו מסילת ישרים (בפרק כ"א), וזהו לשון תשובתו: "אמנם, מה שיוכל לשמור את האדם ולהצילו מן המפסידים האלה,

טועה על ידם, וכך כל המערכת תתקלקל! וזה אינו, בשום פנים ואופן, אלא מה שחכמים אומרים לי, זהו רצון ה' שככה נלך, וזוהי נקודת האמת המנחה.

### התבוננות בענין הפרנסה

ניתן דוגמא אחת לדבר ונשתדל להרחיב בה, אך זוהי רק דוגמא לשם בירור הנקודה, ומשם נקיש לשאר הדברים.

נושא שמאוד מעסיק את רוב בני דורנו, זהו נושא הפרנסה. רוב האנשים כיום מה הם עושים - עובדים. אמנם יש הרבה מובטלים, אך צורת הבריאה של העולם היא שהאדם ישתדל לפרנסתו, שיהיה טרף לביתו. ובזאת, על פרנסתו של האדם כתוב בחז"ל (ביצה טז ע"א): 'כל מזונותיו של האדם קצובין לו מראש השנה עד יום כיפור'. וכפי שביררנו, דברי חז"ל זהו דבר מאומת לחלוטין! פקפוק בדבריהם בכי הוא זה, שכל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה עד יום הכיפורים, זהו פקפוק בעצם האמיתות של ה'! אלא מוכרח שכל מה שחז"ל אומרים זוהי נקודה ברורה לחלוטין.

כעת ניגש לברר את הענין של השתדלות וביטחון, ואזי נוכל לברר את ההבחנה כיצד לדעת איך לנהוג בזה.

### הצורך בהשתדלות - מכה חטא אדם הראשון

משפט ידוע בפי כל האנשים, שצריך לעשות השתדלות. כל אדם שתשאל אותו "מדוע אתה עובד לפרנסתך אם אתה מאמין שיש ה'", הוא יענה לך: "צריך לעשות השתדלות". איפה התחיל המקור הזה שצריך לעשות השתדלות? האם כך ה' יצר את האדם מבריאת העולם?

מה שהפרנסה הגיעה! ואם ישאל השואל, לעיניים נראה לגמרי לחלוטין אחרת? התשובה היא: זה סוד הבחירה! אילו הייתה המציאות שציירנו, שהאדם היה עובד, ואת הכסף הוא היה מקבל לגמרי ממקום אחר לחלוטין, האם מישהו מאתנו היה יוצא בבוקר לעבודה? כולם היו יושבים בבית! רק מחוסר תעסוקה היו כאלו שיוצאים לעבוד. מה עשה הקב"ה? הוא מטעה את האדם ומראה לו שכביכול אם תעבוד, אזי המעסיק יתן לך כסף, ואם לא תלך לעבוד - לא תקבל. אך האמת היא, שהקב"ה אומר לאדם, דע לך: הפרנסה לא תלויה אם תעבוד או לא, היא בין כה וכה תגיע! אבל אני אומר לך לעבוד! לא כי כך היה צריך להיות, אלא כי זו קללה.

### עומק קללת "בזעת אפיך"

מה עומק הקללה של "בזעת אפיך תאכל לחם"? בפשטות מבינים, שעומק הקללה היא שצריך לטרוח בידיים, לעבוד קשה, טרחה גופנית. אך בעומק היותר פנימי כתוב כאן קללה שונה לגמרי, הקללה שנמצאת כאן לפנינו היא שנדמה לאדם שהפרנסה שהוא מקבל זה מכח מה שהוא עובד!

כאשר אדם הראשון היה בגן עדן, לא היה לו שום ניסיון, היה ברור לו לחלוטין, הפרנסה שיש לי - זהו מכח המלאכים באים וצולים, בין אם אני יעבוד ובין אם לא - זה לא ישנה שום דבר! עם איזו הרגשה האדם יצא בבוקר לעבודה - זוהי השאלה! אדם חי בעולם שכל הזמן הוא רואה שכשעובדים - יש כסף, וכשלא עובדים - אין כסף.

### השתדלות מתוך אמונה פשוטה

אספר מעשה: פגשתי יהודי שהכרתי בירושלים, לאחר שלא פגשתי אותו זמן רב, הוא אמר לי שהוא קנה דירה בירושלים, והוא מתכנן לעבור

הוא הביטחון, והוא שישליך יהבו על ה' לגמרי (כיצד מגיע לאדם ביטחון -) באשר ידע כי אי אפשר לאדם שיחסר מה שנקצב לו, וכמו שאמרו חז"ל במאמריהם: כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכיפורים. וכן אמרו, אין אדם נוגע במוכן לחברו כמלוא נימה. וכבר היה האדם יכול להיות יושב בטל והגזרה היתה מתקיימת, אם לא שקדם הקנס לכל בני אדם (זוהי הנקודה שהוזכרה של חטא אדם הראשון - "בזעת אפיך תאכל לחם"), אשר על כן חייב האדם להשתדל איזה השתדלות לצורך פרנסתו, שכן גזר המלך העליון, והרי זה כמס שפורע כל המין האנושי אשר אין להמלט ממנו. לכן אמרו, יכול אפילו יושב בטל? ת"ל "בכל מעשי ידיך אשר תעשה".

### יישוב הסתירה

כעת בהמשך דבריו, עיקר הנקודה, בה הוא עונה על הסתירה שנשאלה: "אך לא שההשתדלות הוא המועיל, אלא שההשתדלות מוכרח, וכיון שהשתדל - הרי כבר יצא ידי חובתו".

נבאר את דבריו בצורה יותר עמוקה. נבאר את נקודת הקנס שהזכיר כאן הרמח"ל. ההשתדלות, היא נקודה אחת, וגזרת חז"ל, היא נקודה שניה. אם אדם לא השתדל - הפרנסה תבוא בין כה וכה, רק שהוא לא קיים את ציווי הבורא שציווה עליו. לא שהפרנסה תלויה בהשתדלות, כל אדם מאתנו אם היו אומרים לו למשל שהפרנסה שלו תלויה בזה שהוא ידליק כאן את האור בחדר, זה נקודה תמוהה ביותר, כגון שאומרים לאדם, אם הוא ידליק את האור, לאחר מכן ידפקו בדלת ויתנו לו מעטפה עם כסף. בוודאי על אופן זה היה האדם אומר: זה שהדלקתי את האור, אין לזה שום קשר עם האדם שהביא לי הכסף. אומר כאן הרמח"ל, גם בפרנסה, אין קשר בין מה שהאדם עובד לבין

ואני פונה בעצתו של הרב אלישיב לפנות אליך. סגר את המכתב - ושלח. זו אמונה פשוטה.

הוא מקבל מכתב בחזרה, שבו כתוב: "נא להודיעני את הסכום הנצרך לכלולות בתך, אשתדל להחזירו בהקדם". הוא השיב במכתב חזרה: "נצרך שמונים אלף דולר". וכך, שלח לו העשיר את כל הסכום.

את אותו אדם עניין, מה זו הנדיבות הזו? מי הוא זה ששולח לאדם בלתי מוכר כזה סכום?! הוא אמר - אני חייב לברר מה זה! הוא התקשר לאותו עשיר, ושאלו על כך, וכך ענה לו העשיר: אני אגיד לך, כל אדם ששולח לי מכתבים, אני נותן לו לערך מאה דולר, אמנם, לפני שבוע, בתי שכבה בבית החולים ר"ל, הלכתי לרופאים, ואף אחד לא עזר. הלכתי לרב, ושאלתיו מה לעשות, הוא אמר לי, אם אתה באמת רוצה שהיא תינצל - תחפש כלה יהודיה בארץ ישראל שזקוקה להתחתן, ותממן את כל הוצאות החתונה, ומידה כנגד מידה, כנגד שהחיית נפש של בת של מישהו אחר - כך ה' יקים את בתך! הוא אמר, בסדר, והחליט כך: המכתב הבא שאני אקבל לגבי כלה שזקוקה לכסף - אני מממן את חתונתה. ואזי כאמור הוא שלח לו סכום מלא של כל החתונה, והיהודי מירושלים חיתן את בתו בכבוד, ואכן בתו של החולה קמה לתחיה. ובזאת, כל שכל אנושי לא יכול היה להסביר כיצד משני מכתבים אפשר לחתן בת עם הוצאות של שמונים אלף דולר!

### עשיית השתדלות מתוך הכרה פנימית של אמונה

וביחס לעניינינו, הנקודה שעומדת כאן מאחורי הכל היא, שאמנם לא מדובר שהיהודי הזה לא השתדל - הוא השתדל, אך בלבו הוא הרגיש דבר

לשם, לעבור דירה לירושלים, היום בבוקר הייתי בירושלים, פגשתי יהודי. אמרתי לו, ההפרש בין היכן שהוא גר לירושלים, הוא בערך שבעים אלף דולר, מהיכן השגת אותם? הוא אמר לי, יש לי איזה מקור, מישהו דאג. אמרתי לו, מעניין אותי מאיפה המקור, אולי גם אני אעבור דירה. הוא אמר לי, אתה באמת רוצה? אמרתי לו, נו בא נראה מאיפה המקור שלך? אולי עשיר מחו"ל מחלק לכל מי שרוצה? הוא אמר לי, רגע. חיכיתי כמה דקות, הוא שאל אותי, אתה באמת רוצה? אמרתי לו, פשוט תגיד לי מהיכן השגת! הוא אמר לי, אענה לך את האמת, אני באמת רציתי לעבור, ולכן התפללתי כמה חודשים, בא אדם פלוני שידע שאני רוצה לעבור דירה - ונתן לי עשרות אלפי דולרים! הוא אמר לי: אם גם אתה באמת תרצה, וגם אתה באמת תתפלל - גם לך יביאו! אמרתי לו היה שווה לי לשמוע אותך, לשמוע את האמונה הפשוטה שהוא חי בה. לא מדובר כאן שהוא קיבל אלף דולר, אלא עשרות אלפי דולרים!

נספר סיפור נוסף שהיה לאחרונה. יהודי אחד בירושלים בעל משפחה ענפה, היה לו צורך לחתן את ילדיו, והוא היה מצומצם מאוד מאוד, והוא לא ידע מה לעשות, הוא לא רצה לבקש מאנשים. עבר זמן, והוא ראה שאין פיתרון. אשתו אמרה לו, תכנס לרב אלישיב בירושלים, ותשאל אותו מה לעשות. הוא הלך לרב אלישיב, והרב אלישיב אמר לו: לפי מדרגתך, אתה צריך לשלוח שני מכתבים לשני אנשים, לא יותר מכך. תגיד להם שיש לך בת לחתן, ואתה זקוק לכסף. תלך לפלוני אלמוני, והוא יפנה אותך אליהם. גם אם הוא ימצא את אדם שמוכן לשלם - כמה הוא יתן? לא הייתה לו פרוטה! הוא עשה את מה שהרב אלישיב אמר לו, כתב שני מכתבים, אני צריך לחתן את ילדי וכו'

ערלת לבבכם" (דברים י טו), אומר התרגום: 'ותעדון ית טפשות לבכון'. צריך למול את הטפשות של הלב! זו לא חכמה, שהרי הכחמה היא במח, והשכל האנושי מחייב אותו שאם ה' אמת אזי גם תורתו אמת, ואם כך אזי גם דברי חכמים אמת, ואם זוהי אמת - אז למה אני דואג? לשם מה הדאגה? אם אני דואג, אזי במילים אחרות זה אומר שאני לא מאמין כראוי!

שכלנו יודע את מה שדובר כאן, זה לא שהוא לא יודע, אך כמה פעמים כל אחד מאתנו חשב על הדברים הללו? הוא יודע אותם במחשבה מאוד רדודה. מדי פעם מגיע איזה רב ואומר לו זאת והוא מתעורר, אך לאחר מכן הוא אומר - חייבים ללכת הביתה כבר, מחר עבודה, וכך רצים הלאה...

### החדרה ללב – ע"י התבוננות תמידית

מה שנצרך, זוהי ההחדרה ללב. אחד מהאפשרויות, זהו ע"י התבוננות תמידית! זה לא עוזר שיודעים, מי ש"יודע" זה השכל, מי שלא יודע זה הלב. הסבר מקלם אמר: השכל שלנו מאוד בוגר, אבל הלב שלנו הוא ברמה של ילד. צריך לחזור ולהסביר לו שוב ושוב, זהו משפט שאומרים הרבה לילדים: כמה פעמים אמרתי לך, למה אתה לא שומע... זו המציאות, ועד שהילד שומע וקולט, לוקח הרבה זמן; הלב שלנו לא יותר טוב! אדם שלא עומד ומתבונן כל יום על מהלך חייו, האם הם באמת נכונים, האם באמת האמונה השכלית תואמת את המעשים שהוא חי לפיהם ואת הרגשות שלפיהן הוא חי - כמעט מובטח לחלוטין שהוא יחיה בטעות! הלב היא הנקודה שפועלת רוב הזמן, רוב האנשים התגובה המידית שלהם היא של הלב והרגש, ולא של השכל.

הרמח"ל במסילת ישרים כותב שהזהירות

אחד: ההשתדלות שלי לא יכולה לעזור. בשכל אנושי, כמה יהודי צריך לקבל כסף ממכתב כזה? כמה נותן יהודי אמיד? לכל היותר - אלף שקל. מכתב בלתי ידוע, כתובת בלתי ידועה... אך היהודי הזה חי באמונה תמימה ובטחון, והרב פסק לו שכך וכך יש לו להשתדל, הוא מחד בטח בהקב"ה שישלח לו - אבל הוא גם קיים את הקנס של ההשתדלות.

מה שצריך להשתנות, זהו הרגש הפנימי של האדם, לא רק המעשה בחוץ! מי שחי כך, ואני אומר זאת מתוך ניסיון אישי של אנשים שסובבים אותי - הכסף מתגלגל ממקום שהאדם לא חושב מהיכן הפיתרון! ויתר על כן, מהיכן שהאדם ממקד את עצמו על נקודה שמשם יבוא הפיתרון - הקב"ה בדרך כלל מגלגל שמשם זה לא יבוא! זה יבוא ממקום אחר. אדם צריך להיות בטוח באמת בהקב"ה שהוא ישלח לו, אבל גם צריך להשתדל.

### נקודת הקושי – הסתירה בין השכל ללב

נחזור לנקודה הראשונה שבה התחלנו. כולנו יודעים שיש את הקב"ה, ויש תורה, ושצריך להאמין בדברי חכמים, אך האם באמת החיים שלנו תואמים לאמונה הזו? לקחנו מאמר חז"ל אחד בלבד! אם נשב כאן ונעבור על מאמר ועוד מאמר, לא נגמור! בוודאי שזהו מאמר יחסית קשה, שתופס חלק גדול מהיום, אך האם אדם חי באמת באמונה לפי האמונה שהוא מאמין? לא אמונה שפלוני אומר לו, אלא האמונה העצמית שאני מאמין! האם המעשים שלי והרגשות שלי תואמות למה שאני מאמין?

היכן נקודת הבעיה? האדם מורכב משכל ורגש, מח ולב. בשכל, הרבה אנשים יודעים הרבה מאוד דברים, אך בלב - כאן נקודת הבעיה. "ומלתם את

שלא העבודה הזו היא שמביאה את הכסף! ביום הראשון השכל שלו יבין, אבל הלב לא; אבל אם הוא יחדיר זאת לעצמו במשך חודש, חודשיים, שלוש, לפני שהוא יוצא לעבודה הוא יתבונן, מדי פעם בתוך העבודה הוא יתבונן בזה - לא יכול להיות שזה לא יכה שורשים בלב האדם!

### השתדלות מתוך מודעות לדרך החיים האמיתית

בינתיים, האדם צריך להשתדל, כל אחד לפי מדרגתו, אך לעולם הוא צריך להתקדם באמונתו. צריך מודעות לכך שאני נמצא עדיין בנקודה נמוכה, וצריך לשנות אותה! אדם צריך להיות מודע שמה שהוא עושה זו לא הצורה הנכונה, אלא שלעת עתה הוא עושה זאת. כדוגמת אדם ששוכב חולה במיטה, וכי הוא חושב שזוהי דרך החיים, לשכב כל החיים במטה? בוודאי שלא, הוא מודע לכך שיש לו תקופה של חודש וכדו' לשכב עד שהוא יבריא, וכך גם בנידון דידן - צריך להסתכל על זה כנקודת מחלה ולא כעל דבר חיובי! זהו נקודה של תהליך מסוים עד שאתרפא. אבל מי שלא יעשה זאת, אזי כל חייו הוא ישאר לשכב באותה מיטה!

צורת המבט צריכה להיות שהאמת היא מה שאני חושב שכלי, והלב שלי פועל לא נכון! רק אני לא יכול לכפות את רגשותיי בבת אחת, אלא באיטיות, ולעבוד עוד יום ועוד יום, בהדרגה. אם אחרי חודשיים, שלוש, אני רואה ששום דבר עדיין לא אז, אני צריך להסיק מסקנה מאוד פשוטה, ככל עסק שלא מרוויח - כנראה יש כאן בעיה בתפקוד של העסק והמערכת! אם אדם באמת יעבוד נכון, לא יתכן שיעברו חודשיים - שלוש, והוא לא ירגיש שינוי.

היא לפני המעשה, ואחרי המעשה. בדברי הזוהר הקדוש (קרח קעח ע"א) זה נקרא 'מארי דחושבנא'. כל ולילה ולילה, האדם מחשבן מה עבר עליו, ומה הוא מתכנן לעשות מחר. וכדברי הרמח"ל במסילת ישרים, שזהו דרך הסוחרים, שבסוף הערב עושים מאזן.

החיים שלנו אינם פחות חשובים מהמאזן של החנות! אלא הם הרבה יותר חשובים מכך. אם לא נעשה כן, זהו מאה אחוז טעות, לא שבעים אחוז, הלב מיד שולט על כל המערכת של האדם. אדם לא צריך רק לקרוא עוד דברים חדשים שהוא אינו יודע, בוודאי שגם את זה ראוי לעשות, אבל ראשית כל, את הדברים שהוא כבר יודע, שיהיה התאמה בין הלב והשכל! בדרך כלל, ההזדמנות טובה לכך בשולחן שבת, זמן רגוע שבה כל המשפחה יושבת, ויש ראש משפחה, ואזי צריך לדבר דברי אמונה, אמונה פשוטה! אמונה פשוטה!

אדם שחי במערכת חיון, אם הוא חי אפילו עם רק מעט בהתבוננות, אפילו קצת ולא הרבה, חייב להיות שהוא יראה קצת השגחה פרטית. מי יותר ומי פחות, כל אחד לפי מדרגתו, זוהי נקודה שמחזקת כל אדם באמונה. את הדברים הללו האדם חי, ומספר לילדיו, את הווי החיים: תראה כיצד הקב"ה עוזר לנו ודואג! לא רק סיפורים מדברי קדמונים, זה גם מועיל, אבל את החיים היום-יומיים של האדם צריך לחיות באמונה.

מי שחי בהשגחה פרטית, ישנם מעשים שבכל יום ויום הקב"ה מזמן לו! יום יום! אם אדם למשל עובד כרגע על אמונה, הוא עובד על ביטחון, לדוגמא, לפחות לפני שהוא יוצא בבוקר - שיפנה לעצמו דקה אחת ויתבונן לרגע אחד: אני יודע שאני הולך לעבוד, אבל אני מאמין באמונה שלמה

עוד יותר מתעלים, הדיבור היה כמשה רבינו, "פה אל פה אדבר בו"! אך כאשר לא זכו, והסתלקה הנבואה, אזי הדיבור אלינו הוא כמו לתינוקות!

זו הנקודה הבסיסית שאנו צריכים להבין – מדברים אלינו! כשהיו מדברים לנביאים, אזי הדיבור היה ברור, אך כאשר מדברים אלינו היום, בשפה של תינוקות, ילד בן שנה לפעמים מבקש משהו ולא מבינים מה הוא מבקש, שואלים אותו: מה אתה רוצה? את זה, את זה? למה אתה מכוין? ראשית, כל צריכים להבין למה הקב"ה מתכוין כשהוא מדבר אלינו, בוודאי שיש הרבה דברים לשפר, אין צל של ספק, אבל תמיד יש עיקר, ויש טפל, ועיקר עבודתו של האדם צריכה להיות על העיקר, ולא על הטפל.

### הכרה שניה – מה הקב"ה תובע מאתנו

מה העיקר שאותו הקב"ה בא ותובע מאתנו? לשון חז"ל (סנהדרין קו ע"ב) שמובא בזוהר (תרומה קסב ע"ב) הוא: 'רחמנא ליבא בעי'. היום ישנם הרבה תורה והרבה מצוות, השאלה היא – כמה 'ליבא' יש בהן!

כמה כל אחד מאתנו יכול להגיד שהדבר שבוער לו באמת זוהי עבודת ה'?! הרי זוהי כל התכלית שלמענה נבראנו, זוהי האמת, בשביל לאכול ולשתות לא הגענו לעולם הזה, הגענו למטרה אחת ויחידה. אילו היתה דקה אחת מיותרת – הקב"ה היה לוקח אותנו קודם לזה, ק"ו שעה, ויום; מי מאתנו חי בהרגשה כזו שכל רגע ורגע מחייו זוהי נקודת חוב לבורא עולם?

הזמן יקר, כוחות הנפש יקרים, אין כאן זמן להעביר! משפט שמאוד מקובל היום הוא: 'ערך החיים', אבל כשאדם חי, מה הוא עושה? כמו מת – אוכל ושותה! אזי מהו ערך החיים? ודאי שעריך

### הכרה ברורה ראשונית – הקב"ה כיום מדבר אלינו

נתבונן מעט על המצב של ימינו היום. אם היינו רואים שהאסונות פוקדים רק את הציבור שרחוק מתורה ומצוות, אזי היינו רואים נקודה ברורה: התביעה היא מהם! אנחנו בסדר, אצלנו הכל מצוין, כמובן שיש לנו תפקיד לנסות לקרבם, להחזיר להם אמונה, אבלה סוף סוף היינו מסיקים מסקנה פשוטה: החובה שלנו זה לדאוג להם, אני בסדר, רק אצלם לא בסדר! מה הקב"ה בא לומר? לא רק שם לא בסדר, תבינו שגם אצלנו יש בעיות! יתכן שהם בעיות יותר קלות, ברובד יותר נמוך; אבל אם באמת היינו נקיים וטהורים לשם מה הקב"ה עושה כן?

הקב"ה טוב ומטיב, אבינו אב הרחמן. אם הוא עושה מלאכיו רוחות, ומשרתיו אש לוחט, אומר החפץ חיים: בזמן הקדמונים והנביאים, כשהקב"ה היה רוצה להעביר מסר לכנסת ישראל, היה לו נביאים שהיו מתנבאים ומוכיחים את כנסת ישראל, ככל הנביאים שהיו מתנבאים בתוכחה. הגמרא אומרת, שאלמלא זכו ישראל – רוב הנביאים לא היו ניתנים חוץ מיהושע, שהרי רובם זוהי תוכחה לבניי שישבו אל ה'. כשלא זכו והסתלקה הנבואה, מה עושה הקב"ה? משרתיו אש לוחט, עושה מלאכיו רוחות, יש רוח סערה, הר געש וכדו', או הפצצות שהם אש, זה לא משנה באיזה אופן הם מגיעים!

ראשית כל ההכרה צריכה להיות ברורה – הקב"ה מדבר אלינו. כשבן תינוק קורה לאמא שלו ובוכה – היא לא אומרת לו תדבר יפה ואני אגש, כי זוהי צורת הדיבור שלו! זה לא שהקב"ה אינו יכול לדבר יותר טוב, רק אנחנו דומים לתינוקות שהדיבור אלינו הוא באופן הדיבור לתינוק. אילו היינו מתעלים – אזי הדיבור היה בנבואה; אם היינו

### הטרדת הטרדות – מהמת השיבותם

יאמר האדם: הטרדות מטרידות אותי מלהגיע לכך. תשובה לדבר, הטרדות שמטרידות אותנו מלהגיע לכך, הם מחמת שהאדם נותן להם משקל של חשיבות. היה מעשה עם ר' אייזיק שר, משגיח בישיבת סלבודקא בבני ברק, שפגש בבוקר את אחד מתלמידיו, שרץ עם בנו. שאל אותו ר' אייזיק: להיכן אתה רץ? התלמיד ענה: לקופת חולים. חזר הרב ושאלו, אבל למה אתה רץ? הוא ענה לו, אני עוד מעט צריך ללכת ללמוד. שאלו הרב: בשביל מה אתה בכלל הולך? הוא ענה לו: אמרתי לכבוד הרב, הבן שלי חולה, ברשות הרב, אני רוצה להספיק... אבל ר' אייזיק עדיין עיכב אותו: לא הבנתי עדיין, בשביל מה אתה הולך? הוא ענה: כפי שאמרתי, הבן שלי חולה. שאלו: ואם הבן שלך חולה אז למה אתה רץ? המשיך ואמר לו ר' אייזיק, תבין מה שאני אומר: מי נתן לך בן? אם תחיה כל רגע בהכרה שמי שנתן לך את הבן זהו הקב"ה, "לא תוהו בראה לשבת יצרה", אזי תבין שאם אין ילדים, אין דור של המשך, ואם דור המשך, אין מי שיכיר את הבורא.

הרבה אנשים מולידים ילדים, אך אם תשאל אותם מדוע הם מולידים ילדים, חלק יאמרו: זה רגש של המשכיות של קיום של השלשלת, ועוד כל מיני ביטויים מסוג זה, כל אחד עם שיקולים משלו. מי שחי כך – זה מעוות לחלוטין, אם באמת אדם יש לו ילדים מחמת ציווי הבורא, כמה שהוא נתן – נתן, וכמה שלא – אז לא נתן. כל רגע ורגע שיש ילד בבית הוא מתבונן, מי שם אותו כאן, ומהי התכלית. זה לא סותר את האהבה הפשוטה לבן, זוהי תוספת בסיסית לאהבה. האהבה הפנימית נשארת, אך זוהי ההכרה הפשוטה.

פעמים רבות, הבעל, עוסק כל היום בתורה,

החיים זוהי נקודה עליונה, אבל רק בערך של חיים באמת! פעם שמעתי מישהו שהספיד אחד שנפטר בגיל צעיר ואמר עליו: יותר הוא לא יראה מלפפונים ועגבניות... הפסד נורא... בשביל זה האדם חי? ברור לכולנו שלא. אבל האם האדם חי באמת את האמת לאמיתה שתכלית החיים זוהי עבודת הבורא? הוא יודע את זה – כפי שאמרנו – רק בשכל, אבל כמה זה מופנם לאדם בלב?

אדם שדבר זה מופנם באמת בלבו, דבר ראשון בקימתו בבוקר כאשר הוא אומר 'מודה אני', הוא לא אומר זאת רק מחמת שכתוב בשו"ע שצריך לומר, אלא הוא באמת מרגיש שהוא מודה לקב"ה שהקים אותו בבוקר! מישהו התחייב לך כשהלכת לישון שתקום מחר בבוקר? נצרך הרבה עבודה כדי להגיע לכך, אבל צריך לדעת שבלי זה – החיים חסרים את העיקר! קיום התורה והמצוות הוא מוכרח, אבל צריך להבין שזהו הרבוד הנמוך ביותר שקיים, בלי זה האדם מופקע לחלוטין, אנשי גיהנום ח"ו, אבל לאחר שהוא כבר מקיים תורה – כמה זה עומד לו הנפש הפנימית שזוהי נקודת החיים שלו?

כשאדם ר"ל יש לו אסון, הוא מוריד דמעות. האסון הראשון שלנו הוא, שאנו רחוקים מהתכלית של החיים! לו האדם ייפטר בגיל צעיר, אזי הוא הפסיד חיים של עולם הזה. כשאנו מדברים על ערך החיים האמיתי, חיים זה נצח! זה לא הווה של שבעים שנה ודי! מי שבאמת יש לו 'ערך החיים' – אזי הוא באמת מחפש חיים, והחיים הם נצחיים! ואם יש נצח – אזי האדם צריך להיות ממוקד בזה. כמה פעמים ביום אנשים חושבים על נצח? על תכלית האדם? מה ההבדל בין יהודי לגוי? הגוי חי ויש לו שבע מצוות בני נח, האם הוא מרגיש ייעוד בחיים לגלות כבודו יתברך בעולם, ולהתקרב אליו, לחיות בנצחיות? מצאתם כזה גוי?

דברה עמו, ואמרה לו: אם תחיה כך, מה יהיה לך בחיים, לא יצא לך כלום. אך הוא לא שמע! הם הלכו והלכו, והמשיכו לדבר, עד שהם הגיעו לנהר. כשהיא ראתה שהוא מגיע לנקודת משבר, והוא בשום אופן לא מסוגל לחזור בו מדרכו, וזהו רק ענין של זמן שהוא יגיע לאן שגיע, היא תפסה אותו בידיו ואמרה לו: תדע לך! אם אתה ממשיך כך בדרכך, מצידי אני זורקת אותך לנהר! ואז הוא הבין! הוא הבין שאמא שלו מבינה ברור שלחיות כמו שהוא חי - כבר עדיף למות! היא בוודאי לא חשבה לזרוק אותו, אלא שהוא הרגיש את העומק שבדבריה: אם אתה תחיה כמו שאתה רוצה - אתה כבר מת היום, למה לחכות שבעים שנה?? כשהוא הבין שהחיים בצורה כזו זה מוות, אזי נדלקה אצלו הנורה בנפש!

אמר החזו"א: אמא שכך חיה, שאין כל טעם לחיות בחיים בלי לעבוד את ה' ולחיות כפי האמת, כאשר זה מה שבער בעצמותיה - כעת אני מבין בזכות מה היא זכתה!

יש לידע, כל אחד יכול להגיע לידי כך! לא לחיות בשטף החיים! אין נשמה דומה לחברתה; לאחד יש קושי בזה ולאחד בזה, אין אנו יודעים מדוע, אך לרובד של לחיות חיים רוחניים - כל אחד יכול להגיע!

[דרשות\_001\_התחדשות.בחיים.תשס"ב, מכבאים]

ומקיים מצוות, ואצל האשה, חלק גדול מהיום עובר עם הילדים בבית, והיא מרגישה גריעות בכך. אך האמת היא, שהטיפול בילדים בבית זה לא פחות מצוה ממה שהבעל עושה - זוהי מצוה גמורה! אם היא מגדלת את הילדים בשביל לקבל מחמאות מהשכנות וכדו', זהו באמת רובד נמוך של חיים, אך אדם שחי כל רגע ורגע שהסיבה שיש לו ילדים זה כדי לגדל עבדים להקב"ה, אם זוהי נקודה שחדורה בו - אזי הוא משדר כל הזמן שדר פנימי לילדים של אהבת ה', אהבת תורה, ואהבת ישראל.

### ההכרה הפנימית - ללא חיי אמת אין ערך לחיים

היה מעשה לפני השואה, שבתקופה זו, היו רוחות של השכלה מאוד קשה ר"ל, כמעט לא היה בית ש"אין בו מת". אמנם, הייתה אז משפחה של עשרה ילדים, שכולם יצאו עובדי ה' יראי אלוקים! כאשר הם הגיעו לארץ ישראל לאחר השואה, החזו"א אמר שהוא מתפלא בזכות מה זכתה אותה אמא לכך. אמנם, לאחר שהוא שמע את הסיפור דלהלן, הוא אמר: הפסקתי להתפלא.

לאמא, היו עשרה ילדים, תשעה הראשונים - הלכו בדרך הישר, תורה ומצוות, אהבת הזולת וכדו'. הבן העשירי, היה המפונק של הבית, וכשהוא גדל, הוא נמשך קצת לעולם הזה. האבא ר"ל כבר מת, והאמא גידלה את הבית לבדה. היא